

Posudek diplomové práce

Název práce: **Kontroverzní vývoj sociální politiky v oblasti poskytování zdravotní péče v pobytových sociálních službách**

Autorka: Bc. Kristýna Soudská

Posudek vedoucího: MUDr. Petr Háva, CSc.

Datum: 30.1.2017

Předmětem předložené práce jsou dlouhodobě přetrvávající kontroverzní problémy s úhradou zdravotních služeb, poskytovaných v pobytových zařízeních sociálních služeb po přijetí nového zákona č. 108/2006 Sb. K vyhocení situace až do soudních sporů ohledně výše úhrad došlo v kontextu kombinace (1) neoliberálních přístupů k tvorbě sociální a zdravotní politiky v letech 2007-2013 a (2) důsledků finanční krize po roce 2008 a na ni navazujícího tlaku na úspory.

Odpovědnost za vzniklé problémy v procesu financování dlouhodobé zdravotní péče v pobytových zařízeních sociálních služeb spočívá jednoznačně v resortu zdravotnictví. Diskuse o úhradách zdravotních služeb v těchto zařízeních se však vyskytovaly dlouhodobě od počátku devadesátých let v návaznosti na tržně pojatých reformních změnách organizace a financování zdravotních služeb (autonomie poskytovatelů služeb, smluvní vztahy se zdravotními pojišťovnami). Problémy s úhradami zdravotních služeb po roce 2009 byly v praxi reflektovány ze strany samotných pobytových zařízení sociálních služeb. Kompromis v podobě parametrických změn byl dosažen aniž by byla věnována pozornost příčinám problémů.

Cíle, výzkumné otázky, metody, data

Cíle práce a od nich odvozené výzkumné otázky jsou přehledně shrnuty v tabulce na str. 57. Výzkum je zaměřený na příčiny uvedených problémů a to s využitím metody institucionální analýzy v kombinaci s kritickou diskursivní analýzou. Časové vymezení výzkumu je v letech 2008-2015. V průběhu diskuse výzkumného problému, výzkumných cílů a otázek vznikla nejprve potřeba věnovat pozornost vstupní analýze změn, k nimž došlo v rámci sociální a zdravotní politiky. To umožnilo porovnat rychlost těchto změn v rámci obou politik a také rozdíly v jejich tržně pojatém charakteru.

Empirická část. Samotný výzkum se v návaznosti na vstupní analýzu výzkumného problému mohl při využití metody institucionální analýzy věnovat jednotlivým fázím politických procesů (východiska změn, institucionální změna, sociální změna – implementace, dosahované výsledky). Východiska změn byla sledována s využitím programových prohlášení vlád v celém období po roce 1992.

Klíčový analytický rámec výzkumu je zachycen v tabulce č. 21. na str. 74. Analytický rámec této tabulky tvoří jeho časové etapy ve sloupcích a dimenze v řádcích. Obsah jednotlivých polí této tabulky uvádí vybrané kroky politických procesů v návaznosti na jejich východiska. Tento analytický rámec využil metodu morfologické analýzy, vhodné pro komplexní procesy. Časové dimenze odpovídají změnám politické reprezentace střídajících se vlád, jejich cílů, formulovaných v programových prohlášeních.

Tento posudek nedává prostor pro detailní komentář jednotlivých výzkumných kroků (ani by to nemělo smysl, to je obsahem práce samotné), které využily jako primární data samotné právní normy, dokumenty politické praxe, obsah komunikace zúčastněných aktérů. To umožnilo poměrně podrobně rozkrýt celou řadu změn, doložit ji četnými citacemi a to vše pak porovnávat v rámci kritické diskursivní analýzy se současným teoretickým poznáním z oblasti financování a úhrad zdravotních služeb a dalších navazujících poznatků (veřejný zájem, právní legitimita zdravotní politiky, selhání trhu, mezinárodní vývoj přístupů k dlouhodobé péči). Kritická diskursivní analýza byla využita v rámci dílčích souhrnů zjištěných faktů formou jejich diskuse.

Autorka dokázala v rámci této práce získat a zpracovat rozsáhlé zdroje primárních dat. Zpracování práce se sice prodloužilo o jeden semestr, ale z mého pohledu to přispělo ke skutečně hlubšímu porozumění celého sledovaného období jak v části analytické, tak výzkumné. V návaznosti na několik předchozích studentských závěrečných prací se v tomto případě podařilo pokročit o něco dále při aplikaci metody kritické diskursivní analýzy, jejíž opěrné poznatkové body jsou zpracovány v multidisciplinárně koncipované kapitole 5. Teoretická východiska.

Závěry práce korespondují s formulovanými výzkumnými otázkami. Ze souhrnu výsledků vyplývá **zásadní rozdíl mezi dvěma přístupy k organizaci a financování sociálních a zdravotních služeb**. Zatímco sociální služby využívají jako klíčový nástroj komunitní plánování, v oblasti zdravotních služeb jde o smluvní vztahy, založené na jednostranné mocensky pojaté realizaci smlouvy a zpětného vyúčtování ze strany zdravotních pojišťoven. V české zdravotní politice došlo po roce 1997 k zásadní změně. Fakticky přestal být využíván nástroj zdravotně-pojistných plánů a byl nahrazen nástrojem úhradové vyhlášky. To ve skutečnosti vyřadilo z praxe potřebná analytická východiska, možnosti transparentní kontroly a demokratickou participaci zúčastněných aktérů, včetně zástupců samotných občanů na rozhodnutích ohledně alokace zdrojů pro úhrady zdravotních služeb. Tyto závěry by se mohly na první pohled zdát až příliš jednoduché, ale jejich význam je principiální povahy a jsou odvozeny od poměrně komplexního výzkumu vývoje zkoumaných politik.

Z pohledu vedoucího práce jsem byl příjemně překvapen k jakým výsledkům se podařilo dojít. Jde totiž o dosti zásadní výzvu k **diskusi existujících a poměrně dlouhodobých problémů, které ve financování zdravotních služeb v ČR existují**, aniž by byla věnována pozornost jejich příčinám. Dlouhodobá sociálně-zdravotní péče a paliativní péče se v ČR postupně dostaly do poměrně marginální situace a v období 2010-2013 byl jejich další vývoj spatřován v rozporu s mezinárodním vývojem především v české komerční alternativě se všemi z toho vyplývajícími negativními důsledky faktického vyloučení ze spotřeby. Tento vývoj byl sice zastaven, ale zatím nedochází ke kritické reflexi existujících problémů a jejich příčin jako východiska tvorby právně legitimní politiky v této oblasti (dlouhodobé sociálně zdravotní a paliativní péče). V politické praxi jsme však svědky opakovaných snah o zákonnou úpravu eutanazie.

Hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm výborně..

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií
Katedra veřejné a sociální politiky

